

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Justis- og beredskapsministeren

Stortinget - Justiskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
22/6164 - LIN

Dato
02.01.2023

Representantforslag til uttalelse - Dokument 8:41 S (2022-2023) om styrking av barnehusene - helhetlig ivaretagelse og oppfølging av barn i saker om vold og seksuelle overgrep

Jeg viser til brev datert 22. november 2022, der Justiskomiteen ber om uttalelse i forbindelse med representantforslag om styrking av barnehusene.

Barnehusene står sentralt i regjeringens arbeid for å sikre at barns rettsikkerhet ivaretas og at hjelpen til barn som utsettes for overgrep, mishandling og vold, eller er vitner til vold, er godt koordinert.

Innsatsen gjennom barnehusene er styrket betraktelig gjennom de senere årene og et eget barnehus i Finnmark er nå under etablering, med planlagt åpning juni 2023. Dette barnehuset skal blant annet bidra til å styrke tilbudet til samiske barn som er utsatt for vold og overgrep.

Forslagsstillerne viser til evalueringen av Statens barnehus som ble gjennomført av NOVA i 2021. Hovedbildet i denne evalueringen er at barnehusene fremstår som et viktig, høykompetent og godt innarbeidet tilbud til barn og unge i politianmeldte saker om vold og overgrep. Barnehusmodellen har funnet sin form når det gjelder oppgaver og involverte aktører. Det påpekes imidlertid at barnehusene har en betydelig straffesaksdominans, noe som gir en ubalanse i det helhetlige tilbudet.

Anbefalingene i evalueringsrapporten følges nå opp av departementet i samarbeid med Politidirektoratet. Flere av representantenes forslag inngår i dette oppfølgingsarbeidet.

Forslaget består av syv punkter, og i det følgende gir jeg min uttalelse til hvert enkelt av dem.

1. *Stortinget ber regjeringen innføre tiltak for å sikre stabil drift av statens barnehus over hele landet.*

Statens barnehus har mottatt øremerkede bevilgninger gjennom flere år. Etter oppstartsperioden inngår disse øremerkede bevilgningene i politidistriktenes ordinære rammer, og det forventes at barnehusene driftes etter de forutsetninger som ligger til grunn for bevilgningene. Årlig lå det ved inngangen til 2022 om lag 255 millioner kroner i politidistriktenes rammer. Finnmark ble i statsbudsjettet for 2022 tildelt 5 millioner til opprettelse av barnehus i det samiske kjerneområdet, noe som brakte totalen opp til ca. 260 millioner kroner.

Som det framgår blant annet av regjeringens budsjettforslag for neste år, og Riksadvokatens mål- og prioriteringsrundskriv for inneværende år, har innsatsen mot vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep høy prioritet. Barnehusene, som er en del av politiet, er sentrale for å sørge for at barns rettssikkerhet ivaretas og at hjelpen til barn som utsettes for overgrep, mishandling og vold eller er vitne til vold, er godt koordinert.

2. *Stortinget ber regjeringen utvide målgruppen til barnehusene til å gjelde mistenkte barn, innenfor de lovbruddstyper som gjelder for utsatte*

Barnehusets målgruppe omfatter de som påtalemyndigheten beslutter at det skal tas tilrettelagt avhør av jf. Straffeprosessloven §§ 239 – 239f med forskrift om tilrettelagte avhør. Det omfatter barn og unge opp til 16 år som kan ha vært utsatt for, eller er vitne til, seksuallovbrudd, kjønnslemlestelse, mishandling i nære relasjoner, drap og kroppsskade. I tillegg omfattes voksne med psykisk utviklingshemming eller annen funksjonsnedsettelse (særlig sårbare) som kan ha vært utsatt for, eller er vitne til de samme forhold som nevnt over.

Straffeprosessloven §§ 239 – 239f med forskrift om tilrettelagte avhør omfatter imidlertid kun regler knyttet til avhør av barn med status som fornærmet eller vitne i en straffesak. I noen og varierende grad foretas likevel enkelt avhør av mindreårige mistenkte på barnehus, etter anmodning fra påtalejurist og avhengig av kapasitet på barnehuset.

Politiets nasjonale faggruppe for avhør er i ferd med å avslutte sitt arbeid med å utarbeide Nasjonale retningslinjer for avhør av mistenkte barn. Disse retningslinjene vil

legge til rette for å øke rettssikkerheten til barn med mistenktstatus i straffesak, herunder barn som utøver skadelig seksuell atferd.

Behovet for å øke rettssikkerheten til barn som er mistenkt for lovbrudd løftes også av NOVA i evaluering av Statens barnehus. Her anbefales det at målgruppen til barnehusene utvides til også å gjelde mistenkte barn, i utgangspunktet innenfor de lovbruddstyper som gjelder for utsatte barn.

I samarbeid med Politidirektoratet vil departementet vurdere en eventuell utvidelse av målgruppen til også å omfatte barn/unge med status som mistenkte.

3. Stortinget ber regjeringen utvide målgruppen til barnehusene til å gjelde barn og unge som utøver skadelig seksuell atferd (SSA)

Oppfølging og behandling av barn som utøver skadelig seksuell atferd er kompetansekrevende, sammensatt og tidkrevende. Det er derfor behov for å se nærmere på i hvilken grad Statens barnehus skal gis ansvar for oppfølging og behandling av denne gruppen. Etter dagens ordning skal barnehusene kun tilby korttidsbehandling i gitte unntakstilfeller. Videre er det blant annet behov for å se hen til øvrig behandlings- og hjelpetilbud som finnes, for eksempel i de barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikkene (BUP). I et barnets beste-perspektiv er det viktigste at denne gruppen blir møtt med riktig kompetanse og får den hjelpen de har behov for

Også den nye opptrappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner, som er under utarbeidelse, vil ha fokus på tilbudet til barn som utøver skadelig seksuell atferd.

4. Stortinget ber regjeringen utvide målgruppen til barnehusene slik at også barn mellom 16 og 18 år kan få tilrettelagte avhør, på lik linje med andre barn

Straffeprosessloven § 239 har vært endret flere ganger. I 2008 ble aldersgrensen for når det «skal» benyttes tilrettelagt avhør hevet fra 14 til 16 år. Det ble så vurdert i forbindelse med lovrevisjonen i 2015 om aldersgrensen skulle senkes til 15 eller heves til 18 år, men departementet kom til at 16-årsgrensen skulle bli stående. Imidlertid ble det besluttet at tilrettelagt avhør skulle være obligatorisk i flere sakstyper enn tidligere, dessuten at «kan»-regelen i andre ledd skulle omfatte barn mellom 16 og 18 år dersom barnet skal forklare seg i ovenfor nevnte saker om seksuelle overgrep fra nærstående.

Det er sentralt å finne den riktige balansen mellom de forskjellige kolliderende gode hensyn, og den siste utvidelsen av ordningen skjedde etter en omfattende utredning og avveining av barns rettigheter etter blant annet Grunnlovens § 104, barnekonvensjonen, Lanzarotekonvensjonen og siktedes rett til rettfærdig rettergang etter Grunnloven § 95 og EMK artikkel 6, se Prop. 112 L (2014-2015) kap. 5.4.

Departementet kan derfor ikke se at det er grunn til å vurdere spørsmålet om tilrettelagt avhør annerledes nå. Dersom det på et senere tidspunkt skulle identifiseres behov for å utvide anvendelsesområdet for slike avhør ytterligere, vil departementet komme tilbake til dette.

5. *Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovendringer som tydeliggjør at helsehjelp og psykososial oppfølging må bli en rettighet for dem som benytter barnehusene.*

Utover tilrettelagte avhør som er hjemlet i straffeprosessloven reguleres barnehusenes arbeid med koordinering, oppfølging og behandling av Felles nasjonale retningslinjer for Statens barnehus (2016).

I 2023 skal Politidirektoratet sammen med Helsedirektoratet og Bufdir revidere Felles retningslinjer for Statens barnehus. Målet er at arbeidet skal føre til en tydeligere regulering av oppfølgings- og behandlingsarbeidet, styrke integreringen av det medisinske tilbudet, samt bidra til avklaringer der det er behov.

Behovet for en tydeligere regulering av barnehusets virksomhet var et av temaene NOVA ble bedt om å vurdere i forbindelse med evalueringen. Bakgrunnen for dette var Stortingets anmodningsvedtak 795 av 29. mai 2018, der regjeringen bes: «fremme forslag om et eget lovverk for Statens barnehus som sikrer ivaretagelse av hele mandatet til Statens barnehus». Også i utredningen «Svikt og svik» (NOU 2017: 12) ble det foreslått å: «gjennomføre en ny evaluering av ordningen med barnehus, med siktemål om en lovfesting av barnehusenes virksomhet», for å sikre bedre samarbeid mellom tjenestene.

I evalueringsrapporten påpeker NOVA behov for en tydeligere regulering av oppfølgingsarbeidet i barnehusene. Det anbefales imidlertid at departementet avventer spørsmålet om innføring av en egen barnehuslov inntil det er innhentet et bredere kunnskapsgrunnlag. Det vil blant annet være behov for å utrede andre lands erfaringer med lovfesting samt foretas en kartlegging av de viktigste rettslige uklarhetene som oppstår i skjæringspunktet mellom de ulike regelverkene som berører barnehusene.

Med utgangspunkt i NOVAs anbefaling vil departementet igangsette et slikt utredningsarbeid i samarbeid med Politidirektoratet.

6. *Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak eller fremme forslag om en mer tydelig regulering av oppfølgingsarbeidet i statens barnehus, slik at man sikrer et mer enhetlig tilbud i hele landet*

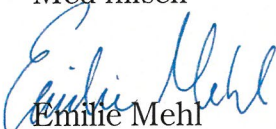
Det vises til svar under forslag 5.

7. *Stortinget ber regjeringen om å evaluere tjenestene barnehusene gir til voksne psykisk utviklingshemmede, og eventuelt komme tilbake til Stortinget*

Politidirektoratet har igangsatt forarbeid til en evaluering som skal se nærmere på barnehusenes ansvar og oppfølging av særlig sårbare voksne. Evalueringen skal også inkludere evalueringspunkter som ser hen til tilbudet som finnes til denne gruppen innenfor rammen av TryggEst som er utviklet for å hjelpe kommunen til å ivareta sine mest risikoutsatte voksne innbyggere. TryggEst skal bidra til å forebygge, avdekke og håndtere vold og overgrep mot denne gruppen.

Politidirektoratet skal blant annet innhente innspill fra Helsedirektoratet, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Statens barnehus til mandatet for evalueringen. Planlagt oppstart av evalueringen er første halvår 2023, avhengig av anskaffelsesprosessen.

Med hilsen

Emilie Mehl